

MAANDBLAD

UITGEGEVEN DOOR HET NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG.

Maandelijksche Vergadering,
op WOENSDAG 9 JANUARI, a.s. in 't
Museum, Looiersstraat, om 6 uur precies.

VERSLAG DER MAANDELIJSCHER VERGADERING VAN 12 DECEMBER L.L.

Met den Voorzitter zijn aanwezig de heeren: C. Blankevoort; Dr. v. d. Meer; Fr. van Rummele; W. de Backer; F. Muller; H. Versterren; H. Goffin; Marcel Ubachs; L. Keuller; Dr. J. Beckers; Fr. Eyck; Edm. Nijst; J. Maessen; Bouchoms; J. Blondin; Aug. Kengen; Joh. v. d. Zwaan; Pater H. Schmitz, S. J.; F. Kurris, benevens een zestal Eerw. Broeders van den Tongerschen weg.

De heer VAN RUMMELEN krijgt 't woord ter demonstratie van een aantal **Carboonfossielen**, door hem meêgebracht voor 't Museum.

Achtereenvolgens laat hij zien uit mijn Maurits, dak laag III: **Lonchop rugosa** en **Linopteris neuropteroides**; **Trigonocarpus Parkinsoni**; **Sphenophyllum cuneifolium** en **myriophyllum**; **Pecopteris plumosa** met **aphletien**; **Neuropteris tenuifolia** en **gigantea**; **Mariopteris muricata**; **Annularia radiata**.

De heer MULLER vertoont een zeeëgel uit 't Maastrichter krijt, welke met vuur in aanraking is geweest, waardoor 't voorwerp eene eigenaardige kristallisatie vertoont, die er uitziet als malachiet.

De VOORZITTER laat twee kiezen zien van **Elephas primigenius** (Mammoth), welwillend aan 't Museum afgestaan door den heere Paul Marres, aan wien we bereids zoovele kostbare aanwinsten danken.

Beide kiezen werden, jaren geleden, gevonden in de groeve Belvédère.

Tegelijkertijd demonstreerde hij zoo'n zelfde kies, in 't begin van December dezes jaars, gevonden in de groeve, oogenblikkelijk in exploitatie op 't Caberger plateau, van wege de stad Maastricht. (Werkloozen).

Pastoor KENGEN heeft weer, ouder gewoonte, — en moge die gewoonte hem nog lang bijblijven! — 'n heele vracht beenderen meegebracht, afkomstig uit de klaarblijkelijk onuitputbare „**Mammoth-groeve**” (groeve „de Waal” in 't Bosscherveld).

Behalve knoken en tanden van **Equus caballus**, bevatten de vondsten ditmaal een kies van een **Rhinoceros**.

Verder maakte Pastoor Kengen de aanwezigen attent op eene zoo pas verschenen aflevering der „Revue anthropologique, publiée par les professeurs des écoles d'anthropologie de Paris et de Liège”.

Deze aflevering is heelemaal gewijd aan „la Station néolithique de Sainte-Geترude (Limbourg hollandais)”, par Joseph Hamal-Nandrin en Jean Servais. Ze beslaat 148 bladzijden en is zeer rijk geïllustreerd. Wie zich voor de „neolithische werkplaatsen” van Rijkholt-St. Geertrui interesseert, moet zeker kennis nemen van den inhoud dezer aflevering. Er staat zoo wat alles in, ook vroeger verschenen, betreffende dit onderwerp.

Den heer Edm. NIJST is de aanwezigheid opgevallen, op het Vrijthof te Maastricht, van gele **kwikstaarten**, welke zich daar dezen winter vaak vertoonen.

Hij vraagt of zulks iets bijzonders is.

De Voorzitter en de heer de Backer meenen dat 't iets bijzonders zou zijn als men hier te doen had met den **Engelschen gelen kwikstaart**. Zeer waarschijnlijk echter zijn de beestjes op 't Vrijthof niets anders dan gele **kwikstaarten** (*Motacilla flava* L.).

De heer VAN DER ZWAAN deelt mede hoe hij, voor industriële doeleinden, vaak **vuursteen** gezonden had naar eene fabriek in Holland. Deze vuursteen werden gedolven in de mergelontginning aan den Westkant van den St. Pietersberg (Cannerweg). Ettelijken tijd geleden had hij echter vuursteen gezonden afkomstig van de ontginning bij Slavante. Aangaande deze bezending had men hem, van wege de fabriek, gemeld, dat deze vuursteen heel anders waren dan die van vroegere bezendingen. Hij zou daarom van den heere Keuller graag de oorzaak hiervan willen weten.

De heer Keuller wijst den heer v. d. Zwaan op 't verschil 'twelk bestaat tusschen 't krijt, 'twelk oogenblikkelijk bij Slavante wordt ontgonnen (Gulpener krijt met vuursteen) en 't krijt aan den Westkant van den St. Pietersberg, 'twelk oogenblikkelijk ontgonnen wordt door den heere van der Zwaan (Maastrichter krijt).

Beide krijtzones zijn heel verschillend; 't behoort derhalve niet te verwonderen dat er ook verschil bestaat tusschen beider vuursteen.

Welk dit verschil is?...

Er is op dit gebied nog heel wat te onderzoeken. Moge de „*animus*”, welke bij sommige leden van 't Natuurh. Genootschap in Limburg zeer

zeker met vreemde geconstateerd mag worden, er 't zijne toe bijdragen om tal van tot nog toe „duistere zaken” betreffende 't krijt, tot oplossing te brengen!

Hierna krijgt de heer KEULLER 't woord ter voortzetting van zijn geologischen-palaeontologischen cursus. Hoezeer deze in den smaak valt blijkt wel uit 't groot aantal bezoekers van de vergadering.

De Voorzitter sprak dan ook terecht 'n woord van dank en waardeering tot den heere Keuller.

Ten solle zette de Voorzitter de aanwezigen aan propaganda te maken voor 't nieuwe Tijdschrift, hetwelk in de laatste helft van Januari voor 't eerst zal verschijnen, en beval het aan in de medewerking van alle natuurliefhebbers in en buiten Limburg.

Hij verzocht eventueele bijdragen hiervoor te willen sturen aan 't adres van Pater H. Schmitz, S. J., Ignatiuscollege, Valkenburg L., die welwillend de Redactie van 't Tijdschrift heeft op zich genomen.

AFSCHEID.

Voor den laatsten keer, lieve Leden van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, kom ik vandaag tot U.

Na twaalf en een half-jarigen diensttijd heeft men gemeend mij ontslag te kunnen geven, me te moeten vervangen door 'n andere, nieuwere, betere kracht...

Van harte hoop 'k dat dit laatste, n.m.l. 't „betere” waarheid moge blijken..., want, afgunstig op 't orgaan, 't welk mij gaat vervangen, ben ik niet en mij zal niets liever zijn dan dra te mogen waarnemen, hoe 't Natuurh. Genootschap in Limburg, dank m'n opvolger, meer en meer in groei en in bloei toecneemt.

Maar toch, ik beken het gulweg... scheiden doet wee.

Och, och, wat kan 'k me nog goed herinneren, als ware 't gisteren gebeurd, hoe ik in Augustus van 't jaar 1912 geboren en ten doop werd gehouden.

M'n vader, ik mag 't hier nog wel 'ns zeggen, was de heere Ernest Gadiot, uit Sittard, helaas nu ook al lange ter ziele...

Met wat 'n zorg heeft hij m'n eerste stappen op dit ondermaansche geleid!...

Tot September 1913, datum van zijn sterven, stelde hij zich, iedere maand weer, beschikbaar om mij te verzorgen...

In Augustus 1912 dan diende 'k me bij de leden onzer Vereeniging aan met de woorden: „Wat 'k wil?”

„k Wil de leden van het Natuurhistorisch „Genootschap in Limburg meer voeling met elkaar doen houden, hen 'n werkzaam aandeel „doen nemen in alles, wat hun Genootschap „betreft.”

Wat al jaren zijn er sinds verlopen!...

Als men thans de vier honderd zes en zestig bladzijden, waaruit 'k besta, op vandaag nog eens in kijkt, zal men kunnen contrôleeren hoe 'k steeds, naar best vermogen, trouw ben gebleven aan mijn toen nitgesproken „willen”. Hoe vaak toch heb 'k den leden nieuwe leden voorgesteld!...

Hoe dikwijls, helaas, ook 't overlijden van leden, waaronder zeer verdienstelijke, moeten aankondigen!...

Hoe heb 'k niet geijverd voor 't tot stand komen van een Natuurhistorisch Museum, 'n ditotuin en boekerij in Limburg!...

En wat al aanwinsten later voor alle drie niet wereldkundig gemaakt!...

Wat al natuurhistorische wetenswaardigheden zijn er via mij, door leden van 't Genootschap aan hun medeleden bekend gemaakt!...

En wat zou 'k nog veel meer hebben kunnen presleeren, ware de rampzalige oorlog met z'n gezellen, malaise op elk gebied, en geldnood, niet gekomen!...

Die zijn oorzaak geweest, dat m'n geestelijke verzorgers 't vaak niet aandurfdn mij bij de leden van 't Genootschap rond te sturen.

Dát toch zou méér geld gekost hebben dan waarover 't Genootschap beschikte.

En zoo, lieve leden, is 't gebeurd, dat ge mij in de jaren 1920 slechts zes keeren, in 1921 maar vier en in 1922 niet meer dan twee keeren hebt zien verschijnen.

't Jaar 1923 was me gunstiger.

Ware 'k materialistisch aangelegd, 'k zou mogen zeggen dat dit laatste jaar me heeft doen toenemen in gewicht, dat 'k heel wat dikker, lijviger ben geworden....

En waar, bij wezens van mijn soort, hun geestelijk gehalte niet zelden kans heeft te winnen, naarmate ze toenemen in lichamelijken omvang, spijt 't me te meer, dat 'k thans van 't tooneel ga verdwijnen.

Alével „een wijs man weet zich naar de omstandigheden te schikken, zooals 't water den vorm aanneemt van de vaas, die 't bevat”...

De omstandigheden zijn van dien aard, dat 't Bestuur van 't Natuurhist. Genootschap in Limburg gemeend heeft te moeten overgaan tot 'n anderen vorm van publicatie dan tot dusverre gevolgd werd.

Dat Bestuur is m'n meerdere.

En 'k zeg 't „den Keeshond” van „de Schoolmeester” na:

..... Tegen mijn meederen te bassen,

Dat ware als blaffe ik tegen de maan, en 't zou me niet passen”...

Lieve leden van 't Natuurhistor. Gen. in Limburg, wij hebben twaalf en een half jaar samen relaties gehad.

Veel liefs en veel hartelijks heb 'k vaak van uw kant ondervonden....

Daarvoor ben 'k U recht dankbaar.

Gij kunt me geen grooter genoegen doen dan, in eigen huis en in den kring uwer vrienden en bekenden, met gejuich binnen te halen: m'n opvolger 't „Natuurhistorisch Maandblad,” nitgegeven door 't Natuurhist. Genootschap in Limburg.

HET MAANDBLAD.

ONS NIEUW ORGAAN.

Zooals onze Leden bereids weten en zij ten overvloede vandaag in 't „Afscheid” van dit nummer kunnen lezen, en gelijk ze zulks bereids gelezen hebben in 't „woordje vooraf” van 't

zoo pas verschenen Jaarboek 1920—'23, gaat 't Natuurhistor. Genootschap in Limburg, in den vervolge, heel anders publiceeren dan 't zulks tot nu toe deed.

'n Jaarboek geeft 't niet meer uit.

Waarom niet?....

Omdat 't Bestuur van 't Genootschap meent veel meer contact te brengen tusschen de leden van 't Genootschap onderling en tusschen 't Genootschap en de overige natuurh. wetenschappelijke wereld door middel van een elke maand verschijnende „periodiek” dan wel door middel van een Jaarboek.

Doch dan moet de „periodiek” kunnen beantwoorden aan redelijk gestelde eischen.

Die eischen, meende 't Bestuur, mogen zijn:

1o. een grootte van minstens 12 bladzijden elke maand;

2o. hier en daar, liefst vaak, geïllustreerd;

3o. en, wat den natuurwetenschappelijken inhoud betreft, zóódanig dat er geconcurrereerd kan worden met 't beste, wat er op dit gebied verschijnt.

Om dit alles te bereiken wordt 't tot dusverre uitgegeven Maandblad gansch en al „omgetooverd” in 'n periodiek, welke, naar 't Bestuur meent, zal beantwoorden aan de voorop gestelde eischen.

Of we zullen slagen?...

Dat hangt af, voor 'n groot gedeelte, van den blijvenden steun en de sympathie, tot dusverre, ruimschoots, in en buiten Limburg door ons ondervonden.

Als gij, leden van 't Nat. Hist. Gen. ons trouw blijft en zoo hier en daar, onder uwe vrienden en kennissen, onze Vereeniging wilt aanbevelen, zoodat we ons ledental nog ietwat zien stijgen, dan, wij verzekeren 't U, zal deze onze Limburgsche natuurhistorische publicatie er eene zijn, die gezien mag worden.

Daaraan twijfelen wij te minder, wijl we Pater H. Schmitz S. J., den welbekenden natuurhistoricus uit Valkenburg, bereid vonden de hoofdredactie van ons tijdschrift op zich te nemen.

Ons nieuw Orgaan zal verschijnen omstreeks 25 Januari.

Moge 't geboren worden onder 'n gelukkig gesternte.....

Dienen tot vermaak en leering van velen in en buiten Limburg!.....

'T BESTUUR VAN 'T N. H. G.

ALBINO'S IN DE VOGELWERELD.

't Schijnt dat de vogelwereld van 1923 zeer rijk is aan „Albino's”.

Gansch toevallig zag 'k in October l.l. tusschen 'n troep huismusschen, welke rondscharrelden op 't exercitieplein der voormalige Bonnevantenkazerne te Maastricht, 'n totaal witbonte collega dier beestjes.

Van m'n vriend, den Pastoor uit Bemelen, vernam 'k, dat er zich aldaar in de buurt ook zoo'n snuiter ophoudt.

Half December ontmoette 'k op den Hertogsingel te Maastricht 'n Ring- of Boommusch in gezelschap van 'n paar vrienden, die er heel anders uitzag dan heur rasgenooten. Haar kleur

toch was heel lichtbruin, terwijl haar kop, die haast de normale kleur eener goed gevormde Boommusch had, wondermooi tegen dit lichtbruine afstak.

Van den Heer Burgemeester uit Nuth kreeg 'k, dezen zomer, voor 't Museum een Boerenzwaluw uit de buurt aldaar, welke gansch leikleurig was.

'n Witte zwaluw voor 't Museum bezorgde de heer Th. Dorren uit Valkenburg.

't Beestje was, terwijl 't rondvloog hoven Valkenburg's mooie dreven, door 'n schooljongen naar beneden geschoten door middel van... een „kattepult”....

'n Buitengewone verrassing, op 't gebied van afwijkende kleuren bij vogels, bezorgde ons n paar dagen voor Kerstmis d. j., de heer P. Jansen-Spauwen uit Eijsden-Maarland.

Hij zond ons 'n Musch, welke, wat de kleur betreft, sprekend... 'n Kanarievogel was.

De vogel had, tusschen andere musschen, rondgevlogen in de omgeving van Maarland.

Bij scherp toekijken kan men in de vleugelveeren nog de teekening zien van echte musschenveeren. Zelfs de bek is meer kanarie- dan muschachtig, terwijl de pooten gansch geelachtig zijn. Inderdaad! 'n wonder beest!

Maastricht, Dec. '23.

JOS. CREMERS.

MEDEDEELING BETREFFENDE DE MAANDBLADEN.

Herhaaldelijk krijgen we „navragen” betreffende Maandbladen. En daarom 't volgende:...

In 1912 zijn verschenen:

No. 1, Augustus-nummer;

No. 2, September-nummer;

No. 3, October-nummer;

No. 4, November-nummer;

No. 5, December-nummer.

In 1913 verschenen 12 nummers (met dien verstande dat 8 en 9 'n gecombineerd nummer was, n.m.l. Aug. en September).

In 1914 verschenen er 12 nummers (elke maand één).

In 1915 dito.

In 1916 verschenen No. 3 en 4 (Maart—April), No. 5 en 6 (Mei—Juni), No. 7 en 8 (Juli—Aug.), No. 9 en 10 (Sept.—Oct) en No. 11 en 12 (Nov.—Dec), gecombineerd.

In 1917 verschenen No. 1, 2, 3 en 6 (Maart—Juni), 7 en 8 (Juli—Aug.), 9 en 10 (Sept.—Oc.), en No. 11 en 12.

In 1918 verschenen No. 1, 2 en 3 (Febr.—Maart), 4 en 5 (April—Mei), 6 en 7 (Juni—Juli), 8 en 9 (Aug.—Sept.), 10 en 11 (Oct.—Nov.), 12.

In 1919 verschenen No. 1, 2 en 3 (Febr.—Maart), No. 4 (April—Nov.), No. 5—12 (Dec.).

In 1920 verschenen No. 1, 2, 3 en 4 (Maart—April), 5—10 (Mei—October), 11 en 12.

In 1921 verschenen No. 1 (Jan.), No. 2 (Febr.), No. 3 (Maart), No. 4 (April).

In 1922 verschenen No. 1 (Jan.), No. 2 (Febr.).

In 1923 verschenen 12 nummers (met dien verstande, dat 10 en 11 (Oct.—Nov.) gecombineerd waren).

Aan eventueele navragen naar nummers van 't Maandblad wordt, zoo mogelijk, gaarne voldaan.

DE BIBLIOTHECARIS
van het N. H. Gen. in Limburg.

KORTE AANTEEKENING OVER EEN BELEMNITELLA MUCRONATA SCHLOSZ.

Deze z.g. donderpijlen welke in ons krijt veelvuldig voorkomen zijn wel aan ieder bekend. Ze zijn vaak zeer hard en het exemplaar, dat ik onderzocht had deze eigenschap in de hoogste mate.

Het foniel woog 12.30 gram en bestond uit een bruine radiaal vezelige zelfstandigheid, die duidelijk twee helften vertoonde. Onderzoek naar het soortelijk gewicht leverde een waarde op van 2.69: een getal dat ver uitgaat boven het s.g. van den mergelsteen, waarin de belemnitella gevonden was. Uit een chemisch kwalitatief onderzoek bleek dat hij bestond uit CaCO_3 en wat kiezelzuur.

Bij dit exemplaar en waarschijnlijk zal dit bij meerdere ook het geval zijn, heeft men dus te doen met gekristalliseerde kalkspaat (s.g. 2.702—2.723) met wat SiO_2 . Het voorkomen van bijna zuiver CaCO_3 is dus geen zeldzaamheid in onze Limburgsche mergel.

Maastricht 4-9-'23.

Jr. F. KURRIS T.

ONZE BOEKERIJ.

Dank onzen Bibliothecaris, den heere Fr. Eyck, is de Boekerij thans zoo goed als gansch gecatalogiseerd.

Hoe ze bereids 'n respectabelen boekenschat bevat, blijkt uit 't feit, dat de catalogus prijkt met niet minder dan ruim 1270 nummers.

Van deze 1270 nummers beslaat de „Bibliotheek de Wever“ ('n zuiver botanische) er 360, bevattende \pm 600 afzonderlijke geschriften.

De andere boekerij, waarin ondergebracht zijn: botanische, zooologische, geologische, palaeontologische werken, bestaat uit ruim 910 nummers met \pm 1450 exemplaren.

Thans rest alléén nog de catalogisatie der „Varia“, d.i. der boeken, waarin over onder-

werpen van verschillenden natuurhistorischen aard wordt gehandeld, bevattende \pm 360 afzonderlijke boekdeelen.

Binnenkort hoopt de heer Eyck ook hiermede klaar te zijn.

Intusschen hopen we dat in 1924 onze leden ruimschoots van de Boekerij gebruik zullen maken.

Aanvragen dienen zij te doen aan den Bibliothecaris, Museum, Maastricht.

NOG NIET TERUGBEZORGDE BOEKEN.

Terugbezorging wordt verwacht van:

1o. Wille N. und Holmboe Jens: „Dryas octopetala bei Langesund. Eine glaciale Pseudorelikte“.

2o. Twee exemplaren van E. Heimans: „Uit ons Krijtland“.

DE BIBLIOTHECARIS.

AANWINST VLINDERS.

Het Museum ontving andermaal van den heere E. Lück er een negentigtal Vlinders, gevangen in de buurt van Roermond, waaronder er niet minder dan dertig soorten, welke alsnog in onze verzameling ontbraken.

JAARBÖEK 1920—1923.

De 27 afbeeldingen, welke behooren bij 't artikel van Dr. C. Willemse over: „de rechtvleugelige insecten (Orthoptera) van Limburg“, worden binnenkort den leden toegestuurd.

Bij de vermelding van 't Bestuur is uitgevallen de heer Fr. Eyck, Bibliothecaris.

CORRECTIE.

Op blz. 51 (vorig Maandblad), 2e kolom, 17e regel van beneden, moet zijn: maximum $\frac{1}{10}$ mikron. K.

NIEUW LID.

De heer Aug. HENNUS, Parallelweg 52, Maastricht.

**Bezoekt de Maandelijksche
Vergadering op Woensdag a.s.**